

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

International Youth Year
1985

Année internationale
de la jeunesse
1985

Volume - Letnik XXXVI.

FEBRUAR 1985

No.: 2

Važna odločitev

Konzorcija torontske Slovenske države in buenosaireške Smeri v slovensko državo sporočata svojim naročnikom in vsem ostalim priateljem našega tiska, da sta se združila v eno samo glasilo z imenom Slovenska država. Naš namen je bralcem Smeri zagotoviti stalno kvalitetno čitivo ki jih bo seznanjalo s perečimi problemi slovenske sedanjosti in jim kazalo edino možno pot v lepšo bodočnost.

Vsi naši somišljeniki, ki so do sedaj redno prejemali Smer v slovensko državo, bodo odslej naprej po isti poti prejemali Slovensko državo, le s to razliko, da Slovenska država izhaja vsak mesec.

V zvezi z zgoraj omenjeno združitvijo konzorcij sporoča naslednje spremembe:

1) zaradi poenostavljenja dopisov in pošiljk bosta Uredništvo in Uprava (za Argentino) na enem samem naslovu:

Martin Duh
Calle 105 No. 4311
Villa Ballester — Argentina

2. Urednik (in obenem upravnik) za Argentino je g. Martin Duh. G. Anton Šušteršič preneha biti upravnik in nima pravice si kot tak z nikomer dopisovati.

3) Vse dopise, članke iz Argentine, publikacije v zameno ipd. je odslej naprej treba pošiljati na zgoraj navedeno ime (M. Duh) in ne več na naslov g. Anton Šušteršič, kot do sedaj.

Jaltska konferenca in Slovenci

Ob štiridesetletnici jaltskega sporazuma, simbola tiranije, zasužnjenja in genocida.

Že pred jaltsko pogodbo in po njej so bile druge konference. Vrstile so se med drugo svetovno vojno z majhnimi presledki in sicer najprej konferenca v Atlantiku, na ameriški vojni ladji - U. S. S. Augusta, na kateri sta, 14. avgusta 1941 leta predsednik Združene države Amerike Franklin D. Roosevelt in angleški ministerski predsednik Winston S. Churchill, podpisala Atlantsko listino, v kateri sta med drugim poudarila načelo o samoodločbi narodov in da zavezniki ne bodo imeli nobenih teritorialnih zahtev. Stalin se ni udeležil te konference, pač pa je kasneje s podpisom odobril vsebinsko Atlantske listino.

Sledila je konferenca v Kasablanki januarja 1943. leta. Ta konferenca je poznana po zahtevi o brezpojogni sovražnikovi predaji.

Teheranska konferenca novembra 1943. leta je pomembna po skupni vojni operativni strategiji proti osnim silam in prvem razgovoru o predlogu svetovne mirovne organizacije - Združeni narodi.

Razgovor v Moskvi 9. oktobra 1944. leta, poznani tudi kot „oktoberski razgovori v Moskvi“, kjer so Churchill, Eden in Stalin - Roosevelt je bil zaradi ameriških volitev odsoten! - v prijetnem razpoloženju, tako rekoč v zabavo, v kratkih minutah razdelili podonavske države, vključno Grčijo, na procentualno vplivna politična področja in sicer:

Romunija — 90% Sovjetska zveza,
10% Zapadni zaveznički narodi.
Bolgarija — 75% Sov. zveza,
25% Zap. zaveznički narodi.
Madžarska — 90% Sov. zveza,
10% Zap. zaveznički narodi.
Jugoslavija — 50% Sov. zveza,
50% Zap. zaveznički narodi.
Grčija — 90% Zapadni zaveznički narodi,
10% Sov. zveza .

Jaltska konferenca, ki se je vršila meseca februarja 1945. leta je to podlo delitev potrdila, poleg pa še nagradila Stalino teritorialno in ideološko politično vplivno pohlepnot.

Na potsdamski konferenci, julija 1945. leta so Stalini načrti zadobili jasnejše in že točno označene zahteve.

Bistvene oznake vseh teh konferenc so bile na eni strani hladno, brezvestno, že v najprej preračunano Stalino barantanje, na drugi strani, skrajna naivnost Roosevelta in Churchilla in pa, kar je najbolj tragično neupoštevanje upravičenih zahtev in teženj nekaterih, že pred vojno zatiranih malih evropskih narodov.

Jaltska konferenca se največkrat omenja. Njeni sklepi so živo zadeli prizadete narode, Evropo nasploh, s poraznimi, v nekaterih primerih kot npr. donski Kozaki... Slovenci in nekateri drugi mali evropski narodi, z usodnimi posledicami.

Vsebina jaltske pogodbe je bila razglašena v posebni "Izjavi o osvobojeni Evropi", v kateri so Roosevelt, Churchill in Stalin ponovno poudarili načelo o samoodločbi narodov, priznali pravico narodom, da sami izberejo oblike vladavin, dalje začasne vlade, v katerih naj bodo zastopane vse demokratske politične skupnine in končno, na podlagi vsega tega, še svobodne volitve, v katerih bodo narodi, brez kakršnega koli ustrahovanja, svobodno izbirali in volili svoje predstavnike in svoje vlade.

Na videz lepo zveneci politični jaltski sklepi so postali zaradi Stalino načrtne, že v najprej zamišljene prevare, v zasnovi sami, neveljavni, prazni, brez prave vsebine in moralne obveznosti, zato simbol tiranije, suženjstva, posmeh pravičnosti in poroga demokratični miselnosti in demokratičnemu procesu.

Jaltska pogodba ni veljavna iz treh razlogov:

1. Ker se Stalin, sopodpisnik jaltskega sporazuma, ni držal sprejetih sklepov in je raje aktiviral sovjetske imperialistične načrte o zavojevanju svobodnega sveta.

2. Ker takratni politični predstavniki prizadetih narodov niso bili izvoljeni pač pa narodom vsiljeni po kominterni.

3. Ker so Stalin, Roosevelt in Churchill sklepali o perečih vprašanjih brez dejanskega upoštevanja pravic in upravičenih teženj prizadetih narodov in se pri končnih sklepih bolj ozirali na vojno psihološko ekspeditivnost zavezniških armad proti osmim sovražnikom, so mali narodi postali pri tem žrtev boljševiške hegemonije, narodne manjšine pa povojni plen ponovno vzpostavljenih predvojnih držav.

Ker so bili srednji in južno evropski narodi z neuresničenim jaltskim sporazumom vidno prevarani, oropani osnovnih človečanskih svoboščin, zato upravičeno pričakujejo, da sedanji predstavniki podpisniških držav, ali sami, ali pa s pomočjo Združenih narodov, prekličejo in razveljavijo jaltsko pogodbo in hkrati podvzamejo primerne korake, da že štirideset let trajajoča tiranija preneha in da narodi končno vendarle svobodno izberejo svoje politične predstavnike in sami odločajo o svoji bodočnosti!

Luka Dolenjc

Pred Bogom smo, kot da bi bili iz stekla, in naša še tako brezhibna fasada je čisto brez pomena, saj je celo peplnat križ — ta simbol pokorščine in kesanja — le zunanje znamenje, ki ga prejemamo od zunaj. Samo notranjost velja, in če je pristna in poštena, potem pač mora ustrezati smislu tega peplnatega križa. Treba se je torej očistiti, treba se je prav zares spodbimiti — vse drugo je čisto brez pomena. Pred Bogom smo namreč, kot da bi bili iz stekla.

Molitev in tišina sta sestri.
Boga ni v hrupu.
Boga ni v gneči.
Bog je v najgloblji tišini.

Naša Luč, feb. 1985

Ali se SLS preusmerja k samostojni slovenski državi?

Misel na samostojno slovensko državo - ne rabimo izraza „suverene“, ker je ta po zadnji vojni zlasti, ali pravilneje, po zaslugu namernega mešanja pojmov s strani slovenskih komunistov vse preveč potovarjan - se je v slovenski politiki pojavila zelo pozno. Če kot čas naselitve Slovencev na sedanjem prostoru sprejmemo sredino 6. stoletja, je moralo iti mimo skoraj poldrugo tisočletje do trenutka, ko se je ta ideja pojavila v sedanji obliki. Spominjam se, kako smo kot mladi univerzitetni študentje v medvojni, z bodečo žico obdani Ljubljani, med sovražno okupacijo in sredi komunistične revolucije prvič slišali to takrat naravnost čudovito in skoraj neverjetno besedo. Mogli smo o njej rapravljati le za zaprtimi vrati in v zaupni družbi, nismo pa smeli o njej javno pisati. Za okupatorja je namreč pomenila smerti vreden političen zločin, za Slovence, vsaj za večino, pa izdajstvo kralja in zarote proti Jugoslaviji.

Znano je že, da je rajni univ. prof. dr. L. Ehrlich že v začetku maja 1941 predlagal v Ljubljani živečim vodilnim slovenskim politikom sestavo ilegalne slovenske vlade, ki naj bi napolnila po zakonitih oblasteh izpraznjen prostor. Ta njegov predlog so slovenski politiki odklonili in vztrajali na pravni kontinuiteti Jugoslavije. S tem so naravnost povabili komunistično partijo, (ki ni štela niti 200 članov, op. p.), k revoluciji. Res je, da je po določilih mednarodnega prava zasedena Jugoslavija pravno obstajala, ker je imela v begunstvu svojo vlado, ki pa svoje oblasti v domovini ni mogla izvajati. Nemci in Italijani so proti določilom mednarodnega prava zasedeno slovensko ozemlje takoj priključili k svojim državam in začelo se je, najprej v nemškem delu, zatiranje Slovencev. Spričo takega postopanja okupacijskih oblasti bi slovenski voditelji v domovini bili upravičeni poseči po sredstvih, ki so sicer formalno bile v oprek s pravno kontinuiteto razpadle države, dejansko pa so bile takrat edina možnost, da bi se slovenski narod ob koncu vojne izognil katastrofi, ki ga je zadela.

Politični voditelji morajo v izrednih razmerah imeti pogum seči po izrednih sredstvih, zlasti pa še, če gre za sam obstoju lastnega naroda, kot je to bil primer Slovencev.

Prof. Ehrlich pa ni miroval; iskal je rešitve za slovenski narod vsaj za bodočnost, po zavezniški zmagi. V septembru 1941 je zavezničkom preko slovenskih zastopnikov v inozemstvu poslal predlog za ustanovitev velike zveze držav med Egejskim in Baltskim morjem in je v to zvezo vključil tudi samostojne države Slovenijo, Hrvatsko in Srbijo, če bi seveda te to hotele. To je bil prvi jasen predlog za ustanovitev samostojne slovenske države. Zveza naj bi se imenovala Intermarium. Tudi tega predloga slovenske politične stranke niso sprejele, ker je pomenil razbitje Jugoslavije.

Skoraj dve leti pozneje, v juniju 1943 so zagovorniki ideje samostojne slovenske države objavili „Slovensko izjavo“, ki jo je podpisalo nad 200 slovenskih javnih delavcev. Kot politični cilj slovenskega naroda je v tej Izjavi postavljena lastna slovenska država, ki kot taka lahko vstopi v širšo državno zvezo.

Na mirovni konferenci po drugi svetovni vojni Slovenija spet ni mogla govoriti v lastnem imenu ampak je za njeno zemljo spet baratala srbska diplomacija. Zato je v začetku leta 1946 nastal „Akcijski

Nadaljevanje na str. 6

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu
Glavni urednik: Vladimir Mauko Urednik za Argentino: Martin Duh

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pисец. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Zbiranje Slovencev ob prihodu Sv. Očeta 14. sept. 1984 v Toronto

PO POROČILIH torontskega dnevnika The Globe and Mail, so potrošniške cene samo v januarju poskočile za 9.2%.

V tiskovni sklad S. D. so zadnje čase darovali:
L. Jelenc, Chicago - \$8; dr. J. Goršič, Chicago \$150; dr. P. Urbanc, Toronto \$20; A. Kurbus, Fairfield \$8; L. Jarem, Euclid, USA \$3; I. Kosi, Stoney Creek \$3; J. Koželj, Toronto \$40.

Vsem prisrčna zahvala in posnemajte!

Naši vse Slovenci

Toronto

THE CREDIT UNION
BELONGS TO YOU AND ME

Danes sporočamo, da je bil
dne 27. jan. t. l. občni zbor Hranilnice
in posojilnice Janeza
Evangelista Kreka.

Klub „Slovenski parlamentarci“. Slovenci v Torontu so ustanovili društvo „Slovenski parlamentarci“. Namen tega društva je organizirati tečaj o demokratskem parlamentarskem poslovanju v društvi in organizacijah. Potreba po takem tečaju je velika, ker dostikrat pri društvenih poslovanjih ravno pomanjkanje poznanja pravilnega postopka in pravil povzroča nesporazumevanje in nepotrebna nesoglasja. Na ta tečaj vabijo organizatorji vse tiste Slovence, ki se za aktivno delo v organizacijah zanimajo. Zlasti dobrodošla je naša mladina, ki bo prej ali slej nadaljevala delo svojih staršev, ko se bodo ti radevoljno umaknili v zasluzeni pokoj.

Vsi, ki se za tečaj zanimajo, to sporočite čimprej na naslov „Slovenski parlamentarci“, P. O. Box 393, Willowdale, Ont. M2N 5T1

„Ignorance is the root of misfortune“ (Plato)

Slovensko šahovsko prvenstvo za Ontario bo tudi letos na lovskemu letovišču blizu Allistonu dne 5. maja 1985. Prijavite se pri P. Urbancu: 447-4332.

Privatna darežljivost: v župniskem vestniku župnije Marija Pomagaj beremo, da so župljeni darovali v 1984 letu za župnijo in razne župnijske posebne nabirke 160 tisoč dolarjev. Komaj se je leto začelo, zoper beremo iz tiste župnije, dar 3,670 iz fonda misijonskega krožka in dar 3,000 dolarjev direktno od vernikov misijonarju g. Petru Opeki, ki nas je obiskal v Toronto. Res smo lahko ponosni na slovenske družine, ki v družinskem proračunu najdejo tako lepe vsote za potrebe župnije, drugih cerkvenih organizacij in za misijone v Afriki.

ZU

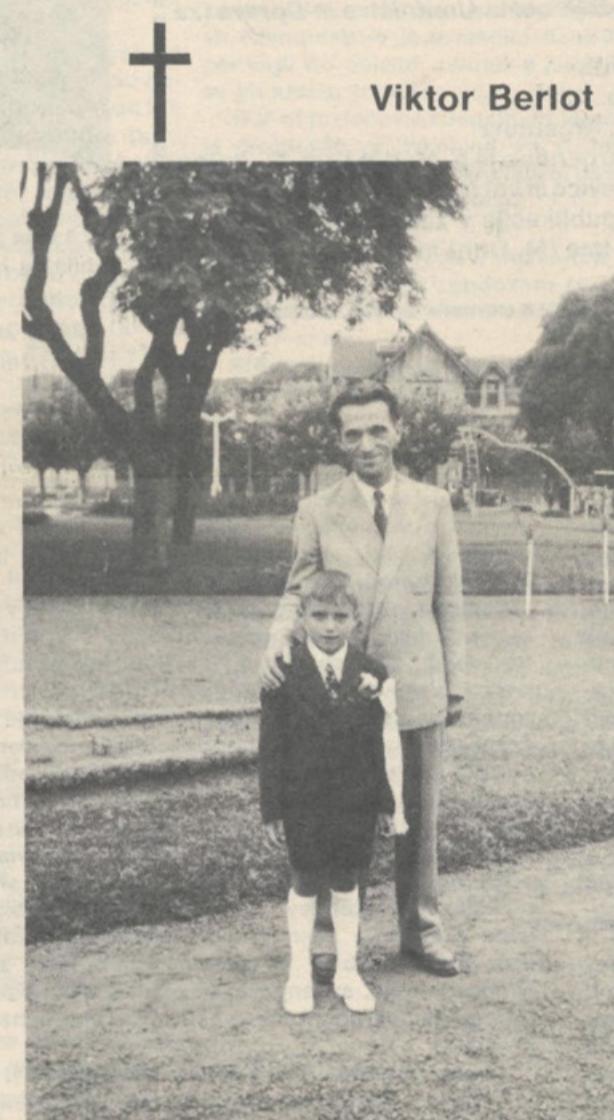
TORONTSKA OPERETA

V koledarju SIM za 1985 na str. 110 je Mag Rado Genorja zopet prisoten s člankom o Bledu - slovenski podporni organizaciji v Kanadi. Kot je znano je Bled eno izmed redkih društev, ki zadnja leta vedno in povsod sodeluje s Slovensko Izseljensko Matico; je takoreč edina slovenska organizacija ki je celo v svojo značko uvrstila rdečo komunistično zvezdo. Pisec, ki med drugim piše o političnih emigrantih brez običajnega etiketiranja in psovki takole piše o George Miheliču, takratnemu tajniku odseka št. 11 Edinost v Toronto (Bledova podružnica). Mihelič je na glavno tajništvo Bleda naslovil v tistih prvih časih političnih beguncov sledečo pismo (I. 1949 Mihelič tajniku VPZ Bled Frank Tekauc):

„Gori v Kirkland Lake Vas bo prišel obiskat duhovnik Jakob Kolarič. On ni politik. Je le en naš starodavni verski far. Rad bi, da bi ga Vi odborniki VPZ Bled sprejmete z največjimi simpatijami, ker bo to najboljša pomoč za Zvezo. S tem bomo dokazali, da smo antikomunisti. Tukajšnja država se pač le nslanja samo na vero in cerkev. Ko vodim propagando in agitacijo, se sklicujem na dejstvo, da smo bili mi antikomunisti v manjšini in zaslepljeni in da je dolžnost novih prišlekov, da stopijo v Zvezo, ker lahko le na ta način spravimo komuniste na kolena. Bilo bi dobro, če bi lahko dobil od zavarovalnega urada potrdilo da nismo vzhodni lojalisti. S tem bi dokazali novim, da nismo naklonjeni komunizmu, kakor jih podpihujemo iz Amerike.“

POKROVITELJSTVO:

V slovenskem koledarju SIM 1985 je članek Milana Pogačnika o Društvi slovenskih delavcev v zahodnoevropskih državah. Takole pravi člankan: „SR Slovenija se lahko POHVALI, da dobro skrbi za Slovence v tujini, saj le šest naših društev nima svojega pokrovitelja oziroma partnerja v domovini. Gre za povezovanje in sodelovanje različnih dejavnikov v SR Sloveniji, občin,

+Viktor Berlot z birmancem

družbenopolitičnih organizacij... z društvu naših ljudi na delu v tujini. Pri tem ni toliko bistveno, kaj to sodelovanje pomeni v smislu materialne pomoči za delo zdomskih društev, kot KOLIKO V SMISLU POMOČI PRI VSEBINSKEM USMERJANJU DRUŠTEV.“ Tako na strani 115 in dodajamo še svoječasno javno izjavo Mitje Ribičiča: Nam niti v glavo ne pade, da bi našim izseljencem vsiljevali našo politično linijo.

+ Dr. Marjan Zajc

Božja poslanka Smrt nas zadnje čase pogosto obiskuje. Danes je poklica k Sebi slovenskega izobraženca, politika, odvetnika dr. Marjana Zajca.

Kot član Napredne stanke je v svoji mladosti sodeloval pri političnih odločitvah - v JNS, kraljev-

ski diktaturi itd. Po Živkovičevem padcu se je spremenil in pogosto obiskoval dr. Kulovca. Postala sta prijatelja.

Ko so se nekatere najvidnejše osebe iz njegove stranke in Sokola pridružile OF in se podredile JKP, je dr. Marjan Zajc obsodil zarotnike, in se pridružil Slovenski zavezi.

Po srcu je bil Jugoslovan in kot tak vstopil v SNO in sodeloval pri razglasitvi Svobodne Slovenije v Jugoslaviji.

KPJ je prve mesece pobila več njegovih priateljev, ki so ostali v domovini in se upali v demokratizacijo države in v zavezniško pomoč. Nekaj so jih tudi obsodili na najhujše kazni na prosluli predbožični sodnijski razpravi v Ljubljani.

V zdomstvu se je v začetku vzdrževal s teškim delom, potem pa je dobil službo pri slovenskem podjetju v Ramos Mejia.

Zivljenje mu ni prizanašalo. Hudo ga je prizadela sinova nesreča, ko je izgubil oko.

G. sinu naše sožalje.

Dr. Andrija Artukovič

Bivši hrvaški notranji minister je hudo bolan in star 85 let. Po intervenciji Izraelcev in Jugoslavije je bil aretiran v Kaliforniji in je v nevarnosti, da bi bil izročen SFRJ, ki naj bi ga sodila radi vojnih zločinov proti Srbom in Izraelcem.

Ne, da bi se človek spuščal v zadevo krivde tu nastaja vprašanje ali je predaja v sojenje Jugoslaviji upravičena. Po tem, kar se je v imenu „zakona“ dogajalo z nasprotniki režima na sodiščih in še več izven sodišča se Jugoslaviji ne more predati niti žeparja kaj šele kake druge osebe. Svoječasno je bil pravni sistem in postopek na Hrvaškem in v Sloveniji na višini. Sodniki so bili najbolj spoštovan poklic in sploh pravni postopek je bil na višini. Po zmagi revolucije pa je legalni postopek samo še farsa. Pomislimo samo na proces proti kardinalu Stepinetu. Obtožnica in sodba našega Rožmana je bila posmeh pravnemu redu in bo kot taka šla v zgodovino.

ZU

Kaj pišejo drugi...

...o proti-amerikanstu „neuvršcene“
SFRJugoslavije

„Jugoslavija je Združene države obdolžila vmešavanja v svoje notranje zadeve, ko je komisija (ameriškega) kongresa zahtevala dovoljenje, da bi se udeležila sojenja šestim (jugoslovanskim) disidentskim razumnikom. Ti so obtoženi zarotništva za strmoglavljenje jugoslovanskega enopartijskega sistema. Zahtevo je poslala kongresna Komisija za evropsko varnost in sodelovanje, ki nadzoruje izpolnjevanje helsinskih dogovorov o človekovih pravicah. Jugoslovanska vlada je komisiji odrekla dovoljenje, da bi bila navzoča pri javni sodni razpravi, ki se je začela 5. nov. (1984). Samuel Wise, podnačelnik urada komisije, je dejal, da to pomeni korak nazaj v dobrem razmerju med SFRJ in Združenimi državami, ki bi zdaj morale na novo preudariti odnose z Jugoslavijo. Glasnik (belgrajškega) zunanjega ministrstva je dejal, da je prošnjo po uradni navzočnosti zastopnika tuje države pri sojenju treba imeti za nič drugega ko za vtikanje (v notranje dogajanje), ki je „za našo deželo in njeno neodvisno sodstvo bilo zmerej nesprejemljivo, neglede na to, od katere strani prihaja.“ (The Washington Post, 14. nov. 1984)...

„Sovjetska zveza je v svojo vojsko uvedla nov tank, čeprav tega oklepnevo vozila še niso pokazali v javnosti. Tank izdelujejo v SZ, na Poljskem, na Češko-Slovaškem ter na sovjetsko licenco tudi v Jugoslaviji. (The Washington Times, 22. nov. 1984)....FMLN (komunistične) uporniške sile v Salvadorju imajo zdaj stalna veleposlanstva v 20 državah, med njimi v Angoli, Etiopiji in Alžirji, obiskuječe ambasadorje pa v Jugoslaviji, Sovjetski zvezzi, Bolgariji, Vzhodni Nemčiji in Vietnamu“. (National Review, New York, 14. dec. 1984).

...o zamolčavanju zaslужnih za slovensko vero

„(Za 30 letnico slovenske cerkve Marije Pomagaj v Torontu) je bila v soboto 22. dec. ob 6 uri zvečer sv. maša, ki jo je opravil škof dr. Alojzi Ambrožič. Cerkev je bila za to priliko nabito polna. Škof je v nagovoru omenil štiri imena, ki so z graditvijo cerkve tesno povezana in sicer: dr. Jakoba Kolariča, Janeza Kopača, pok. Viktorja Trčka in škofa dr. Gregorija Rožmana. Dr. Jakob Kolarič, umrl pred nedavnim, in (župnik) g. Janez Kopač sta uspela postaviti v Torontu dve cerkvi, ker je bila v njunem vodstvu utelešena ista miselnost v obrambi katere deset in deset tisoč Slovencev med vojno niso klonili pred noži, krampi, lopatami, revolverji in strojnici, kar vse je bilo napravljeno in uporabljeno proti njim. Gospodje, odprite arhive, preglejte sezname darovalcev in boste lahko ugotovili, koliko je med njimi bivših vaških stražarjev in bivših domobrancev. Preštejte njih darove in žrtve in njihovo zvestobo, in videli boste, kdo je prinesel idejo da se v Kanadi ustvarijo verska središča, kdo je to idejo uresničil in jo ševedno uresničuje. To si bili slovenski begunci, ki so po drugi svetovni vojni, ko je Slovenija padla pod komunistično diktaturo, hoteli v svobodni in demokratični Kanadi rešiti ne samo lastno življenje in eksistenco, temveč tudi slovensko krščansko tradicijo. Iz te miselnosti, iz tega prepričanja, iz te krščanske ideologije sta zrasli obe slovenski cerkvi v Torontu. Danes se na ta dejstva rado pozablja, zlasti še, ker na slovensko skupnost lega rdečkasta meglja, da ne bi videli resnice. (Ameriška Domovina, Cleveland 15. jan. 1985).

...o potrebi zahvale politični emigraciji

„Število ljudi, pobitih (leta 1945) v okolici Kočevja, cenijo na 8.000 do 15.000. Najbolj bridek sad te je bil, da je prvi in drugi rod slovenskih Amerikancev, tiste Slovence, ki so se izselili v Ameriko v poznejših letih, pa do konca pedesetih let, dolžili, da so oni pobijali nedolžne ljudi v Jugoslaviji, čeprav je bilo res, da so Titova partija in njegovi partizani pokončali dosti nedolžnih. Toda končna posledica teh žalostnih dogodkov je bila, da se je slovenska kultura v Ameriki pomladila in poživila prav po zasluzenju teh (političnih) emigrantov. Skoraj se je zdelo, ko da bi cilj teh ljudi bil dati novega življenja zelo skromni manjšini v deželi velikih možnosti. Najbolj primerna poteza od nas, ki smo se dejansko okoristili s trpljenjem naših staršev in sorodnikov, da leta 1985

pripravimo preprosto a dostojoanstveno slovesnost v spomin tistih, ki so prestali toliko hudega, in celo smrt. Ne bo preveč številne Slovence, ki so bili pri tej žaloigri osebno prizadeti, pa tudi nas, nastopajoči rod, prositi, da kaj takega storimo za vse Slovence, ki so izgubili življenje. Kogar ta misel zanima, me lahko najde na naslovu: 1214 E. 66 Street, Cleveland, OH 44103. (Stane J. Kuhar v angleškem delu Ameriške domovine, 11. jan. 1985).

...o vijugastih literatih

„Na povabilo prosvetnega društva Tabor in Knjižnice Pinko Tomažič sta se na Opcinah (pri Trstu) konec minulega tedna srečala za isto mizo (komunist) Ciril Zlobec in Alojz Rebula, pisca, ki imata dokaj natancno opredeljeni mestni v slovenski književnosti. Ciril Zlobec je sedel za mizo neobremenjen, a zaskrbljen. Alojz Rebula je drugače zastavil svoje razmišljjanje. Tako je povedal, da na splošno ne verjam v literaturo, ki naj spreminja svet na bolje. S krajšim miselnim izletom v preteklost je našel med literati oderuhe, goljufe, sleparje, izdajalce, denunciante in morilce. Zatem je potegnil ločnico med kulturo, ki jo priznava, in ono, ki je ne priznava. Tako je zakolicil svoj odnos do politike. Alojz Rebula vidi smisel književnosti v iskanju svobode človeka, politike pa v funkciji oblasti. Zato med njima ne more biti dialoga, še manj sovocja. Kultura naj bo v opoziciji politiki, po vsem svobodna v svojem delovanju... Tu se mi je misel ustavila, nisem več sledil izvajanjem. Pri Rebuli sem zaslušil, da ima za vsako tezo pripravljeno protitezo. Čas in konkretna razmere, v katerih se kaj dogaja, zaradi tega tudi ne najde notranjega odnosa med pojavi. Rebuli se kaže svet statično. V posameznostih. Zaradi tega ostaja tragični ujetnik svojega miselnega sveta. Zgodovinarja Jožeta Pirjevca je presenetil izrazito odklonilo Rebula do politike. Drugače je sodil profesor Ivan Verč. Dejal je, da neglede na to, kaj misli o politiki, ima vendarle tudi Rebula - tako kot Zlobec - svoj politični predznak. In Rebula se je delno umaknil prejšnji kritični zagnanosti proti politiki z misljijo, da pač ne misli, naj kulturniki kot peteliniki kikirikajo proti oblasti. Sam voli Slovensko skupnost. Neposrednih zvez z njo že dolgo nima, vendar s simpatijo spremlja nedogajanje v tej (katoliški) stranki. (Nekdo se je nato) glasno spomnil, da tudi Alojz Rebula in Boris Pahor, ki sta sicer zelo kritična do dogajanj v matični Sloveniji, objavljata svoje knjige pri slovenskih (komunističnih) založnikih. Rebula pa je vztrajal pri tezi, da je orožje kulture resnica, za politiko pa je resnica samo taktično orodje. (Lojze Kante: O vijugah med kulturo in politiko. Delo, Ljubljana, 22. nov. 1984).

...o strašilu klerikalizma

„V prostorih republiškega Izvršnega sveta (vlade) je bil danes (18. januarja) sprejem za predstavnike verskih skupnosti, ki delujejo v Sr. Sloveniji. Sprejem je priredil podpredsednik IS (vlade), dr. Boris Frlec, ki je hkrati tudi predsednik komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi. Navzoči so bili vsi slovenski škofje... Dr. Frlec omenil tudi reševanje odprtih vprašanj (med vlado in verami), na katera smo iskali odgovor v odprttem dialogu ljudi, ki so v svojem okolju ta vprašanja dolžni reševati. Nato je dejal: „Na tem mestu se moram odločno upreti vsem trditvam in namigovanjem, da je takšna politika (do verzov) taktična poteza, pogojena z ekonomskimi težavami zadnjih let. To je načelna politika, ki izhaja iz spoštovanja človeka in njegovih različnosti v našem demokratičnem političnem sistemu. Komisija (za odnose z verskimi skupnostmi) se bo odločno uprla tudi vsem pojavom politizacije Cerkve ter vsem poskusom obnavljanja klerikalizma ali zmišljanja kakšnih bolj sodobno okrašenih neoklerikalizmov. Med takšne pojave moramo štetiti... vsa stališča, ki identitetu slovenskega naroda vežejo na določeno (katoliško) versko pripadnost in mišljenje. Globoko spoštujemo vrednote narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije... Napadom na te vrednote, od katerih bi prišli, se bomo odločno uprli. Naš sistem je širok in demokratičen. (Družina, Ljubljana 27. jan. 1985)....Po mojem je vsak klerikalizem slab, ker zlorablja verske ali splošno idejne nagibe v politične namene, pa naj bodo ti oblastniški ali hlapčevski. Slovenski klerikalizem je imel, po mojem spoznanju, obojen značaj; proti

lastnemu narodu oblastniški, proti tujim narodom, predvsem Nemcem, hlapčevski značaj. Oba klerikalizma sta samo dve plati istega slovenskega klerikalnega pojava. Vrednotiti enega kot večje zlo nad drugim, se mi zdi nesmisel. (Dušan Nendl v Celovškem Zvonu, koroško-ljubljanski „veslovenski in krščanski“ reviji, št. 3. junij 1984)....Če obsojamo del klera srednjeveške Cerkev, ker je iz razodetja izpeljeval premiso (temelj) fevdalnega družbenega dela, potem je treba enako obsoditi, če kdo iz razodetja utemeljuje kapitalistični ali socialistični red... tudi če bi obstajal kje na svetu dejansko pravičen in za vse osrečujejoč družbeni red, bi bilo njegovo blagoslavljaj-

je s teološkimi argumenti izrazit klerikalizem... Promoviranje kateregakoli modela družbe kot največjega približka evangeliju je samo po sebi malikovanje in klerikalizem (tudi krščanskega temelječega na evangeljski zapovedi ljubezni in pravice za bližnjega, kakor ga oznanjajo in zahtevajo katoliška Cerkev in papeži?)... Ko se torej Celovški Zvon ima za protiklerikalno revijo in s tem za legitimnega naslednika (liberalnega) Stritarjevega Zvona na Dunaju, meri na klerikalizem v njegovem celovitososti.“ (Vinko Ošlak v isti reviji, št. 2. 1984).

(Kar je v oklepajih, so pojasnila in dopolnila pripravljavca te rubrike. P. K.).

Potres v Argentini

Zaskrbljenim sorodnikom slovenskih rojakov v Mendozi - približno tisoč km od Buenos Airesa - sporočamo, da nesreca med Slovenci ni zahtevala smrtnih žrtev ali težje poskodovanih. Brez strehe je ostalo približno 45 tisoč ljudi: materialne žrteve so ogromne. Med Slovenci je najbolj prizadeta Šmonova družina. Potres ji je razklal hišo na dvoje. Malo manj sinu Zenija Rupnika Pobiju.

Domovina proslavlja Mirka Kunčica

Uredništvo je sprejelo iz Celovca pismo, ki ga delno z veseljem priobčujemo:

Spoštovani g. urednik. Prvic sem imel v rokah Slovensko Državo, Smer, Tabor in Vestnik. Cudezno naključje. In to na smučanju.

Zunaj 30 stopinj pod niclo, v lovski hišici prijetna topota. Po minutnem branju sem se moral umakniti pečki. Branje mi je pognalo kri v žilah, postal mi je vrč. Bral sem in ne prenehal, dokler nisem vsega prečital.

Cestitam. Da bo ste vedeli, Vaše ideje so nam mladini, ki hočemo poznavati resnično preteklost, zelo blizu našim. Škoda le, da Vaši časopisi le zelo redko prihajajo v Slovenijo.

Posebno me veseli, da v tujini proslavljate velike slovenske može kakor dr. Vošnjaka, dr. Kreka, M. Kunčica in druge.

Kdaj bo izšla knjiga o 20 tisoč pobitih nekomunistov? Jo boste zares izdali? Primerno bi bilo, da bi pisanje g. Kozine izšlo v knjigi in v tujih jezikih. [Na razpolago je bila v angleščini! - Op. uredništva].

Za božične praznike sem se na poti ustavil, v Zalcu pri Celju, da opravim svojo nedeljsko dolžnost. Bil sem presenečen.

V polnji župnijski cerkvi je bila sveta maša za pesnika in pisatelja Mirka Kunčica. Mladina je citirala Kunčičeve pesmi in g. župnik je v svojem govoru poveličeval življenje „Kotičkovega strica“ v Sloveniji ter njegovo trpljenje in delo za slovenstvo in mladino v tujini. Vsem prisotnim so se zarosile oči.

Koroške novice

Polemika radi zlorabe slovenske manifestacije v Celovcu v novembру se še nadaljuje. NT skuša zadevo zopet speljati na stranski tir, češ ni bilo tako usodno. To se vidi ko v tej zvezi že drugič dopušča komentar čitateljev, to pot iz Slovenije, češ, da Internacionala, najbolj tipični simbol partijske ni drugega kot „stara pesem“, ki se pojede ob bolj udarnih trenutkih. (NT 13. dec. 84)

Še bolj patetično zveni uvodnik urednika J. Wakouniga glede solidarnosti. Kot vedno, zopet udarja z vso silo po Severni Ameriki in Sovjetski zvezzi, s tem skuša ustvariti videz neutralnosti NT. Vietnam pravi je postal žrtev strahotnih ameriških zločinov, kar je strahotno pretirano, ne glede nato, da danes vsi Vietnamci vidijo, kako pravilna je bila borba proti današnjemu režimu; in kako je škoda, da niso zmagali nasprotniki današnje diktature. Človek se ne more znebit občutka, da so bili v tej borbi

premalo odločni, - posledice poraza so še danes strašne. Ko tako Wakounig že leta sem udarja po vseh levih in desnih diktaturah pa zmanj išče ene same besedice kritike proti Jugoslaviji, ki jo ima takorekoč pred očmi. Ni čudno, da ljudje vedno bolj zapuščajo slovenski tabor. Le kdo hoče biti vedno in povsod sluga nedemokratskega režima.

Novice iz Slovenije

ZVESTOBA DOMOVINI: Slovenska republika veliko da na dobre odnose z izseljenicami. Z razliko od doma bi bil kak političen pritisk v diaspori povsem neumesten. Mitja Ribičič, eden važnih predstavnikov današnje SFRJ in Slovenije je povsem pravilno svoječasno povedal, da režimu niti v glavo ne pade na izseljence vplivati politično ali jim celo siliti z domačo politično ideologijo. Povsem drugače pa se sliši v Rodni Gradi od novembra 1984 stran 33: Na kongresu slovenskih izseljenskih društev v Moravcih letos, ki izgleda, da ga kontrolira in nanj vabi slovenski režim, so letos takole modrovale: Mladino moramo pritegniti v naše delo, da bo ostala zvesta materini besedi in privržena naši samoupravni socialistični skupnosti.

Zaključek je jasen. Mladina, ki dorašča v inozemstvu naj bi se navdušila za nesrečni slovenski samoupravni socializem, ki je nihove starše pognal v tujino. Rezultat že sedaj postaja jasen: Ljudje bežijo proč od take „domovinske“ ljubezni in so tako za naš rod zgubljeni.

NOVI DINAR: 2. januarja 1985 je bil ameriški dolar uradno vreden 212 ND in 162 ND, za en kanadski dolar. Sodeč po devalvaciji, ki jo mora vlada izvajati po nalogu Mednarodnega denarnega fonda, inflacija še raste. Pred časom objavljene obrestne mere okoli 50% so že brez praktične vrednosti, ker se inflacija bliža napovedani 70% stopnji. So še hujši časi na vidiku, ker vsaka pomembna ustavitev inflacije bo povezana na zniženje življenskega standarda!

EKSTREMNI MRAZ: Kot celo Evropo je tudi Slovenijo zajel strašen mraz. Ljudje vse od 1929 ne pomnijo tako nizkih temperatur. Povratniki iz Slovenije govore o zaprtih šolah, ukinitvi avtobusnega prometa, prisilnih počitnicah, ker za šole ni zadost kurjave. K temu položaju vše dodajmo zoper težave z električno strugo.

TISKARSKI ŠKRAT ZOPET NA DELU: Popravek: Naš list je v januarski številki letos v članku „Dr. G. Rožman“ med drugim v članku zapisal: da je 25 letnico obstoja proslavilo društvo Radijski klub Slovenski večer. Pravilno bi se moralno poročilo glasiti, da je to 25. letnico slavilo društvo Simon Gregorčič. Naše opravičilo radijskemu klubu Slovenski večer!

Uredništvo

NARODNI OBDOR ZA SLOVENIJO

NATIONAL COMMITTEE FOR SLOVENIA

COMITE NACIONAL ESLOVENO

PRESIDENT: Rudolf Smersu
 RAMON L. FALCON 4188
 1407 BUENOS AIRES
 ARGENTINA

SECRETARIAT: DR. PETER URBANC
 1. DELHEMBERT PL.
 DON MILLS, ONT. M4B 2A8
 CANADA

DR. LUDVIK PUŠ
 6408 CATALPA AVE
 RIDGEMOOR, N. Y. 11366
 U. S. A.

Buenos Aires, 6. februar 1985

Uredništvu:

Slovenske Države

Spoštovani!

V informacijo in s prošnjo za objavo Vam pošiljamo besedilo "Neznanila NO za Slovenijo" z dne 23 decembra 1984; "Obvestilo" 6. januarja 1985 in "Pozdrava ob vstopu v spominsko leto" z datumom januarja 1985.

Pričelo snov odpošiljamo z zamudo zaradi stavke argentinske pošte, ki je zadržala mednarodno korespondenco skoraj mesec dni.

Za pisarno SNO.

Ludvik Puš

NAZNANILO NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO

Po posvetovanju z vsemi člani NO je bilo sklenjeno in sporocamo Slovenski javnosti, da se Narodni Odbor za Slovenijo z današnjim datumom preimenuje v SLOVENSKI NARODNI ODBOR (SNO). Preimenovanje, sklenjeno po dolgem premisljevanju, je izraz razmer v Sloveniji in dojemanja naše slovenske bodočnosti. Po skoraj 40 letih politične diaspre, in razvoja dogodkov doma je postala politična nujnost ne samo dejansko, nego tudi formalno nastopati pod imenom, ki nedvomno bolje izraža suverenost našega naroda.

Za Slovenski Narodni Odbor:

Dr. Ludvik Puš

Dr. Peter Urbanc

tajnik

23. december 1984

Buenos Aires, 6. januarje 1985

OBVESTILO

Z dopisom z dne 29. decembra 1984 je načelstvo Slovenske ljudske stranke sporočilo Narodnemu odboru za Slovenijo, da je na izpraznjeno mesto v tem odboru, ki ji pripada po ustavovanem dogovoru iz leta 1944, izbralo G. PEHKA LAKESA iz Toronto, podnáčelnika SLS za Kanado. Narodni odbor za Slovenijo je vzel to imenovanje na znanje. S tem imenovanjem šteje sedaj NO triajst članov in je polnoštivilno zaseden.

Rudolf Smersu, l.r.

predsednik Slovenskega Narodnega odbora

POZDRAV OB VSTOPU V SPOMINSKO LETO.

Slovenci!

"Resnica Vas bo osvobodila!" Ta obljuba se izlega preko tisočletij in velja za vse ljudi, pa tudi narode, ki so izgubili notranje in zunanjé svobodo.

Štirideset let bo, od kar je komunistična stranka dosegla oblast z revolucijo in pričela neovirano izvajati nasilje nad slovenskim narodom. Sodovi menjage delovanja so očividni. Zdaj postaja jasno že tudi novim redovom, da vodi pot do pozitivne in rasti v našem narodu preko iskanja zgodovinske resničnosti in odkritesrečenja poglavljajnja v družbeno realnost, ki je bistveno drugačna od one, ki jo označuje komunistični totalitarni sistem.

Življenske korenine slovenskega naroda so ogrožene! To, kar danes grozi narodnemu obstoju, je prev isto zlo, kateremu se je demokratični narod postavljal po robu med revolucijo, v dobi sovražne okupacije. Karkistični materializem, ki ga žiri v našem narodu komunistična stranka, je tista razkrojevalna sila, ki uničuje narodno zavest. Biti zaveden Slovenec zahteva danes civilnega poguma ne le v zamejstvu in združtvu, mэрвр celo v republiki, ki nosi slovensko ime.

Za ohranitev slovenstva je potreben globok narodni prerod, ki ga totalitarni režim doma onemogoča. Zato moramo na ogroženost slovenstva nenehno opozarjati mi, ki živimo zunanj domovine, v prepričanju, da bo narod našel v sebi sile, ki mu bodo dale zgona, da bo vzdržal in preživel pritisk sedanjega tiranije, kakor je to storil že vedno v teku zgodovine.

Navidezna trdnost sistema naj nas ne vera. Pod tem videzom se skriva neresničnost komunistične "demokracije", neuspašnost zlažane "samouprave", pa mreža skritih koristil vladajoče manjšine. Ko se bo naš narod zavedel in pričel imenovati stvari po svojem imenu, bo pod siho resnice sprhnulo trhlo ogrodje, ki skuša resničnost prikazati ljudstvu.

Ob pričetku leta, ki pomeni štirideseti milijnik tudi na poti povejne politične diaspre, vabimo vse rojake, da uprejo pogled naprej. Povsed, kjer živi slovenski rod, naj se širijo in poglavljajo razgovori o poti v novo, pravično in svobodno obdobje slovenske prihodnosti,

na podlagi spoštovanja naše resnične skupne preteklosti.

Vabimo pa tudi bratske narode, ki žive prav tako pod pritiskom jugoslovenskega totalitarizma, naj požive v svoji sredi in med seboj odkrit in jasen dialog glede ureditve naših bodočih medsebojnih odnosov.

Slovenci hočemo, naj bo naše slovenska država svobodna, demokratična in samostojna. Zavedamo pa se, da se naše usoda prepleta z usodo bratskih narodov. Potrebno bi bilo tedaj iskati v soglasju z našimi slovenskimi sosedji demokratičnih načinov za pravično notrajno in zunanj družbeno ureditev, da prehod iz nezaželeno sedajnosti v zazeleno prihodnost ne bo zahteval od naših narodov novih, nepotrebnih žrtv.

Ti razgovori naj bi upoštevali dosežke dosedanjih alternativ, da bodo resnično znak resti in ne le brezplodnega rezpravljanja, ki je tuje slovenski tradiciji.

V upanju, da bi nam bili skrajšani dnevi preizkušnje ter politične in duhovne nesvobode, želimo vsem rojskom letu uspehov in boljšega blagoslava.

Za Slovenski Narodni Odbor:

dr. Ludvik Puš
tajnikDr. Anton Komotar
podpredsednikdr. Peter Urbanc
tajnik

Januar 1985.

Rudolf Smersu
predsednik

Dobili smo zanimiv članek iz domovine...! Poslušajmo kaj pravi (!):

Pismo iz Prlekije

Franček Ljutomerski

Strah, pa tudi veselje sta kot povečevalno steklo...

Kadar je položaj najhujši, ko osebno misliš: zdaj je pač konec, v taki duhovni krizi pomaga moral: smeh, to je humor, (morda tkzv. humor pod vešali?)

Mi v matični Sloveniji vas v prekomorskih deželah včasih zavidamo, čeprav je Cankar ugotovil: domovina, ti si kakor zdravje!

Mi seveda že zdavnaj ne verjamemo več, da ste vsi skupaj ničvredni izdajalci, esesovci, gestapovci in slična golazen, kot nam to naši vodilni vrhovi dnevno vsiljujejo. No, mi smo zdravi, ker imamo domovino doma, vi pa tam v Ameriki, Australiji in po zapadni Evropi raztrešeni, ste potem takem bolni, pač pa nimate ljudske oblasti in samoupravljen socializem! Kdo je srečnejši?

Pri nas doma se zdaj kuha žgoča debata o vprašanju, kako bi se dalo ves politični in gospodarski sistem radikalno reformirati, tako, da bi nastalo gmotno blagostanje, odlična oskrba v vsemi potrošniškimi predmeti, globoka in ustvarjalna in svobodna socialistična družba, kratkomalo: srečni in zadovoljni ljudje povsod; vse to bi naj nastalo tako, da ostane Zveza komunistov Slovenije (oz. Jugoslavije) nedotakljiva voditeljica slovenskega naroda! Vsi vodilni komunisti morajo obdržati svojo (dobro plačana službena mesta) t. j. avantgardistično poslanstvo, vse krvavo priborjeno v NOB je tabu!

Ko razmišljajemo glasno in tiho o tej problematiki nas prevzame občutek veselja in potrebe po ustvarjalnem humorju. To sicer razumeti, vam tam čez izaro, ni lahko, ker niste dovolj šolani, za nas je to osnovnošolska veda. Imenuje se: revolucionar dialekt. To je tudi tkzv. „majhna umetnost“, čitali med vrsticami, kjer ni ničesar videti, je zares sposobnost, ki cvé (cvete) v posebnih okoliščinah.

Povrnimo se k diskuziji (nima ničesar skupnega z „dis-harmonijo“) o temeljnih spremembah v Sloveniji, ki so nujna že nekaj let, vendar nočejo „napočiti“. Noč in dan razpravljamo, kako bi pustili vsem partijcem (z organi varnosti skup) vse privilegije: oblast, sodstvo, programatično vodilno vlogo, ekskluzivne plače, partizanske doklade, weekend-hišče na Pohorju in na sinjem Jadranu, in še „Udbo“ povrh - istočasno pa realizirati „radikalne“ spremembe na boljši? Quadratura kroga.

Na Trojanah, kjer radi zavijemo v oštarijo, sem zadnjič slišal, da bo oblast to vprašanje sigurno nekako rešila, verjetno bo slovenski narod preimenovala v nekaj drugega, n. pr. „Samojedi“ ali „Božji voleki“... Besedica „Samo“ nima ničesar z kraljem Samom skupnega, ne to je le najbolj uporabljen besedica že desetletja. „Samo-upravljanje“ jasno, nikakor ni govora o enostavnem samo-upravljanju, mэрвр o „socialističnem“ samoupravljanju. To se ponavlja tako dolgo časa, da so vsi člani družbe siti ugorov in premisljevanja in kapitulirajo,

dobro, dobro, pač mamo samoupravljanje! To je potem stanje, psihično stanje zavestnega socialističnega ustvarjalnega državljan. A propos, Samojedi! Naši predstavniki na vrhu Triglava nam često očitajo („nam“, to smo mi delavci in intelektualci, prekleti) glejte, saj vendar v življenju, „žrtje“ ni vse! Človek vendar živi tudi za ideje, bodočnost in uresničenje samega sebe! Moj bog (nikol „Moj Bog“) uvidite, mi tudi ne moremo coprati in če enkratni kranjski klobas ali pralnega praška, ne bo konec socijalizma! To nas potem tolaži in mi ne mislimo več na žgance (koruzne ali ajdove), hodimo z umazano srajco na delo veselo, in beremo „Pavliho“.

xxxx

Najvišje priznaje, ki ga danes pri nas doma lahko dobiš, je naziv „Gestapovec“!!! Vem, vem, prijemljate se za glavo in me morda pošljate v norišnico, ko take stvari pisarim. Pa je resnica, tako radikalno smo „že družbo v retoriki ali jezikoslovju reformirali! „Jaz sem gestapovec“, je lani nek mlad pisatelj na Statenbergu izjavil in vsi navzoči slovenski pisatelji so plaskali. Ta čuden pojав je nastal tako-le: leta 1948-49 so slovenski komunisti v Ljubljani razkrinkali celo leglo gestapovskih agentov v lastni, partijski organizaciji. Vrgli so jih v ječo, pošteno po gestapovskih navodilih in vzorih mantrali in tako resnici pomagali k veljavi: vši, ki so živi ostali, so prznali: jawohl, tovariši ljudska oblast, jaz sem gestapovec! kak ducat so jih „justificirali“, druge pa obsodili na težko, dolgo robijo. In zdaj je en preživel komunist-gestapovec, po imenu Igor Torkar napisal roman o tem, kako so postali celo španski borci gestapovci. Joj, kako neugodno je zdaj našim vrvhom. Izkazalo se je namreč, da to niso bili gestapovci, temveč, pošteni komunisti! Vidite, dragi rojaki po svetu raztreseni, tako se spremenjajo časi! Kmalu bomo postavili visok obelisk sredi Ljubljane vsem padlim partizanom, domobranjem in komunistom in četnikom (seveda tudi škofu Rožmanu)! Betajmo? To je pa res: pri nas se zdaj lahko kritizira, to je tolažba. Franček Ljutomerski, seveda je to njegovo „umetniško ime“, dobiva Slovensko državo na pustolovski način, v prosti prodaji tega mesečnika ni dobiti. Gotovo se bomo kdaj zabavali ob pripovedanju, kje so zdomci svobodno besedo pred „graničarji“ skrivali. To so nas komunisti naučili, saj so nekdaj bili mojstri konspiracije, zdaj pa sami na oblasti, zasledujejo neusmiljeno vsako nekontrolirano natiskano besedo.

V nekaterih slovenskih publikacijah so se oglasili rojaki k temi, ali bo po osvoboditvi iz sedanje krize v domovini napočil čas „obračuna“. Način kako se neumorno že pol stoletja meljejo dogodki v Sloveniji 1941-1985, v domovini in emigraciji, veliki večini Sloven in Slovencev ni všeč, ker so želje po spravi in pomirjenju duhov velike. Pisc teh vrstic je za spravo, predvsem iz humanističnih razlogov, seveda mu je bodoča usoda rojstne domovine tesno ob srcu, zato pledejte za enotno fronto vseh Slovencev, vseh ideologij v boju za existenco slovenskega naroda v evropski družini. Žal je pa položaj tak, da je že misel po spravi pri levici in desnici nekaj zločinskega. Duh neizprostnosti in spletne, čitaj:

Nadaljevanje na str. 5

Nadaljevanje s str. 4

sovrašta, se v gotovih centrih fanatično goji in razmnožuje.

Franček Ljutomerski ni vsemogočen, on sicer vé, kako težko je sprožiti roko sprave v prid višjih ciljev, meni pa, da se bodo komunisti in krščanski demokrati morali „premagati“ in končno skupaj izvleči slovenski voz iz grape. Gospodje in tovariši, to je vaša zgodovinska naloga, če ji ne boste kos iz sebičnih razlogov: gorje vam!

Kdor se zavzema za spravo ni mlačnež ali naivnež, kot se to čuje iz Amerike sem, ali pa orodje reakcije in temnega srednjega veka, kot se to piše v Ljubljani, tak človek tolmači srčne želje današnjega slovenskega naroda. Tovarišica Spomenka Hribarjeva je zares prepričljivo dokazala v svojem prispevku za Kocbekov Zbornik (ki pa še ni izšel, čaka v Mariboru v skladu!) da je naša bodočnost samo v samopremagovanju lastne zgodovine. To je tovarišja in domobranstvo. To je sveta resnica, za njo je treba žrtve! Kdo misli drugače?

xxxxx

De mortius nil nisi bene: tako odgovarja predsednik Zveze slovenskih socialistov, Mitja Ribičič v zadnjih „Naših razgledih“ tovarišu Matevžu Krivicu. Matevž Krivic je javno izstopil iz Zveze slovenskih komunistov, razlog: „Na koncu - last, but not least - so trije razlogi za moj izstop, ki so v bistvu en sam: mučenje na Golem otoku, dachauski procesi, povojni pobar domobrancev na Rogu. ....“ ...zlorabljanje zakonitosti in nečlovečnost naše revolucije skozi štirideset let...“

Mitja Ribičič odgovarja v dokaj mirnem tonu in obširno. Žal se ne loti dejanskih vprašanj, čutiti pa je globoko prizadetost. Prosil bi vse slovenske ne - in protikomuniste doma in drugod po svetu, nikar se ne predajte nekontroliranemu veselju, češ, ali nismo mi že pred Turjakom napovedovali

nečlovečnost komunistov? Hura, hura, mi smo zmagovalci..! Ribičiču je treba priznati, da je v bistvu priznal krivice in napake slovenske komunistične partije. Do tega priznanja pa ga so prisilile, poleg strašne krize slovenske družbe, politično, ekonomično in moralno, dejanja slovenskih socialističnih demokratov kova Igor Torkarja: dokumentacija: „Umiranje na obroke“; menim pa, da je priprabil zid molka pisatelj Jože Javoršek s svojo knjigo „Kako je mogoče?“ Ne prezrimo, da slovenska visokošolska mladina že leta kliče po resnici, da cela vrsta slovenskih pisateljev hrabro terja demokracijo in svobodne razmere in da celo Josip Vidmar javno skrbi za nacionalni obstoj Slovencev. Ne pozabljajmo, da slovenska katoliška cerkev s svojo trdno narodno prizadevnostno politiko žeje vedno bolj zaupanje in vero v bodočnost naroda. In drugače ne more biti, na vrhu v Ljubljani, ne sede več neusmiljeni udbaši, marveč komunisti, ki gledajo treznejše na vso polomijo, ki so jo sami povzročili. Morda je pa možen dialog na podlagi enakopravnosti in spoštovanja drugače mislečih soljudi? Komunistom mora vendar biti jasno, da oni sami niso več sposobni rešiti narod pred popolnim polomom! Kitajski komunisti so pred dnevi ugotovili, da z markovim naukom ne gre reševati probleme dvajsetega stoletja, naši komunisti so . take so moje številne izkušnje iz pogovorov - tudi na jasnenem, da ta pot ne gre več in da napake silijo k korenitim spremembam. Dragi rojaki vse povsod, ne onemogočajte z nepolitičnim cinizmom in nediplomatskim ravnjanjem enoten nastop Slovencev vseh političnih smeri in svetovno - nazorskih prepričanj!

Mi tu doma zahtevamo od vseh pamet in razsodnost, mi pa tudi vemo, da bo partija morala vsem državljanom priznati in garantirati vso svobodno in človekovo dostojanstvo, tako, da bo skupen napor mogoč. Prosimo, obvladujte se in dajte ideji o ljubezni prednost!

Napisano pri Ljutomeru, za Novo leto '85

Hon. Frank Miller, novoizvoljeni vodja P. C. stranke in predsednik nove ontarijske vlade. S. D. čestita k njegovi izvolitvi.

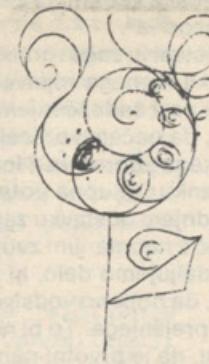
Objavljamo...

Izgovori MacMillana

V lanskem letu pred Božičem je govoril o celovški aferi na britanski TV H. MacMillan sedanji lord Stickton. Prvič mu je bilo javno postavljeno vprašanje njegove odgovornosti prisilnega vračanja ruskih in jugoslovenskih beguncev. "Izvršil sem samo zapovedi ki sem odobril izročitev". Nalog za vračanje je prišel od glavnega štaba zavezniških sil (Caserta) in je temeljil na dogovoru v Jalti iz I. 1943. kot je znano je ameriško stališče v Caserti bilo odločno proti vračanju in v Jalti jugoslovenski

begunci in belli Rusi sploh niso bili predmed dogоворov. Grof N. Tolstoj odbija te izgovore Lordov Stocktona in Aldington kot prazni izgovori in kar je še slabše, kot laži. Oba bi pač rada zakrila enega največjih zločinov proti človeštvu.

Vse bolj pa postaja jasno, da je nalog za predajo padla po odločitvi angleške vlade z W. Churchillom na čelu. Dokumentarno je dokazano, da je angleška vlada odločila glede vračanja Rusov. H. MacMillan in Maršal Aleksander sta rada ali nerada v svojem ravnjanju in odločitvah samo krila te nečloveško odločbo in pač pred javnostjo in zgodovino prevzela vlogo angleškega R. Eichmanna.

Feb. 6, 1985

Lord Aldington,
House of Lords
London, England

Your Lordship,

From May 27 to May 31, 1945 Slovenian anti-communist forces with some civilians were forcefully returned to Yugoslavia, within 10 days 95% of them were tortured, given no food and finally killed. This way one percent of our Slovenian nation perished.

From English Government so far a declaration was given in 1946 that a "ghastly mistake" was committed.

In the interest of future relationship between English and Slovenian nations it is high time to settle this matter. A declaration should be forthcoming that a terrible wrong was committed. Instead of getting the political asylum these unfortunate people were sent to slaughter.

You personally were decisive in these happenings. It would be therefore more then appropriate and of highest moral standard if you can now be helpful to arrange for a proper apology.

cc: SD, NOS

Enclosure Klagenfurt conspiracy SD 1985, Jan. Peter Urbanc

Jerzy Popieluszko

Tragična smrt poljskega duhovnika bo imela dalekosežne posledice. Poljske oblasti zadevo niso upali obiti s kako neuspešno preiskavo. Uveden je bil povsem objektiven policijsko praven posopek, da se krivci kaznujejo. Krivce v osebah funkcionarjev, oficirjev tajne policije so topot našli v dobi 4 dni in so jih tudi takoj zaprli. Proces je sedaj zaključen in na dan so prišle grozotne stvari. Kako komunistične police operirajo se

je povsem dobro vedelo že iza časa stalinističnih čistk, toda še nikoli niso take operacije bile opisane s tako točnostjo v vsej svoji grozoti. Za policije levičarskih diktatur kot je sedaj razdvino je nekaj povsem normalnega, da po potrebi bilo kakega svojega državljanja aretirajo brez sodniškega naloga. Povsem normalno je, da takega človeka ustahujejo na fizičen način kot je bil to slučaj tega pogumnega duhovnika. Odločba za smrt je tudi že padla v policijskem aparatu samem. Vse to se dela

tajno in je takoreč ta slučaj edini, ki v vsej svoji grozovitosti predoči kaki usodi so izpostavljeni nasprotinci režima v komunističnih deželah. Na vzhodni fronti se takoreč ni spremenilo nič, te grozote so se dogajale pod Stalnom, leta 1945 v celiem vzhodnem bloku in se dogajajo še danes in pri tem na žalost tudi ni izveta naša domovina Slovenija.

ZU

1985 - LETO MLADINE

ORGANIZACIJA ZEDINJENIH NARODOV je razglasila leto 1985 za LETO MLADINE.

Mladina je vedno bodočnost naroda. Čeprav bi skušali "stari" držati oblast krčevito v svojih rokah - kot vidimo to v Sovjetiji, prej ali slej bodo pomrli in bodo morali prepustiti svoje vodilne položaje drugim brez zagotovila. da bodo njihovi nasledniki nadaljevali njihovo delo.

Važnost mladine se se poveča v dobah, ki žive v prelomnici časov, kakršno doživljamo očitno sedaj. Ko človek dozori, mu postane vedno težje gledati na dogodke drugače kot se je naučil v svoji mladosti. V dobah počasnega razvoja to ni usodno, ker so pretekle perspektive še vedno zadostne za obvladanje sodobnega življenja. V dobi naglih in globoko segajočih sprememb pa utegnejo postati pretekli vidiki ovira za obvladanje sodobnosti. Mladina, ki raste in sodoživila te sprememb, ima mnogo lažje stališče, da boljše pozna sodobni položaj in da odkrije prijeme, ki dovoljujejo učinkovito reševanje novih problemov, ki jim stari prijemi niso več kos [n.pr. stagflacija v ekonomiji].

Tudi katoliška Cerkev se zaveda pomena, ki ga bo imela mladina tako bodočo usodo človeštva kot tudi Cerkve. Papež Janez Pavel II je vključil v svojo poslanico za Dan svetovnega miru [1985] poziv mladini, naj ne klone pred političnimi in družbenimi problemi, ki ogrožajo svetovni mir, marveč naj posveti svoje energije "osvoboditvi sveta od napačnih poti, ki jih trenutno zasleduje". Ponovil je opomin, ki ga vključuje v svojih pogostih srečanjih z mladino na svojih svetovnih potovanjih, naj se ne izmika odgovornosti z zatekanjem v svet fantazije kot ga nudijo alkohol, mamilia in kratkotrajno spolno razmerje ob izločitvi zakona in družine.

Papež se bo tudi udeležil velikega mladinskega zborovanja na cvetno nedeljo v Rimu. Računajo, da so bo zbral do 100.000 mladincev. Večina bo seveda iz Italije, toda zastopniki bodo prišli tudi iz drugih držav in kontinentov. Pričakujejo tudi delegacije iz Jugoslavije in iz Poljske. V lateranski baziliki bodo naslovili na papeža v soboto svoje skrbi in težnje. Mladini bo govoril papež kot tudi kardinal Eduardo Pironio, ki je predsednik pontifikalne komisije za laike. Narodnost ne skupine bodo imele svoje bilje po raznih cerkvah, v nedeljo zjutraj pa bodo šle v procesiji na trg sv. Petra.

V nadi je napoveda za april študija, ki kaže profil sodobne mladine po kanadskih srednjih šolah. Kot naj večjo vrednoto je imenovala pretežna mladina prijateljstvo.

Ali se SLS...

Nadaljevanje s str. 1

odbor za slovensko državo" s sedežem v Rimu. Vkljub okolnosti, da je to bila pravzaprav čisto zasebna organizacija oz. skupina za lepšo bodočnost Slovenije zavzetih slovenskih politikov in izobražencev, je vendar na mirovni konferenci zbrane diplomate in državnike s spomenicami opozarjala na slovenske probleme in jih seznanjala s položajem, pravicami in zahtevami slovenskega naroda.

Med tem so pristaši Ehrlichove zamisli samostojne slovenske države, to pot že v svojih novih adoptivnih domovinah v Združenih državah Amerike in v Kanadi, na širšem sestanku zastopnikov sestavili in podpisali drugo „Slovensko izjavo“; ker je to bilo v času, ko je francoski zunanjji minister Robert Schumann sprožil predlog o organizaciji Združene Evrope, podpisniki te izjave predlagajo ustanovitev Združene republike Slovenije, ki naj bo prosta vsake (tuje nadvlade in notranjega samodrštva in naj se vključi v okvir bodoče Združene Evrope).

„Akcijski odbor za slovensko državo“ je bil ustanovljen z namenom, da bi zagovarjal slovenske interese oz. seznanjal z njimi državnike na mirovni konferenci. Šlo je predvsem za Trst in Gorico, slovenski Korški se je namreč Tito že prej odpovedal in jo prepustil Avstriji. Ko pa sta Titova Jugoslavija in nova italijanska republika jeseni 5. okt. 1954 podpisali t. i. drugi londonski sporazum, je Akcijski odbor izgubil svoj raison d'être; omenjeni sporazum je namreč prepustil Italiji kratko in malo vso zono A z mestom Trstom vred. Zato je Akcijski odbor bil v začetku avgusta 1955 uradno razpuščen.

Prenehanje Akcijskega odbora je pustilo za sabo občutno praznino, ki jo je bilo treba izpolniti, in to čim prej. Zastopniki, ki so podpisali Slovensko izjavo, so se po dveh dneh razgovorov odločili pristaže ideje samostojne slovenske države v bodoče zbirati v organizaciji, ki so ji dali ime Slovensko Državno Gibanje, ter preko tega gibanja misel svobodne slovenske bodočnosti širiti med slovenskim narodom v zdruzstvu, zanejstvu in domovini. Izraz „gibanje“ se jim je zdel najbolj primeren, ker je vsem Slovencem prav dobro znan zgodovine zadnjih sto let in pomeni nestrankarsko oz. celo nadstrankarsko širšo ljudsko organizacijo. (Naziv SDG) je bil med somišljeniki ideje samostojne slovenske države znan in splošno rabljen že več let pred njegovim uradnim prevzemom, op. ur.).

Slovenci s svojim položajem v novi ureditvi Jugoslavije kmalu niso bili več povsem zadovoljni, ker je bil daleč od sklepov, sprejetih jeseni 1943 na zasedanju AVNOJ-a v Jajcu. Pričeli so prazpravljati o preureditvi oz. reorganizaciji federacije in so med drugim omenjali tudi konfederacije, kot eno izmed možnih zvez med južnoslovanskimi narodi oz. točneje - državami. (Tudi Smer v slovensko državo je v onih letih objavila nekaj kratkih pojasnilih razpravic o konfederaciji, op. pisca). Nekateri nasprotniki SDG so takrat bili mnenja, da bi pristanek na konfederativno zvezo jugoslovenskih „republik“ pomenil odklon od programa samostojne Slovenije in izdajstvo slovenske državne ideje. Zato je SDG na zborovanju v Clevelandu (leta 1954) svoje težnje formuliralo v naslednjih točkah:

1. Težnja po slovenski svobodi je istovetna z načelom **enakopravne slovenske države**;

2. zgodovinska nujnost in naraščajoča stvarnost zahtevata širše evropsko združevanje;

3. enakopravna slovenska državnost je mogoča le v **neposredni zvezni pripadnosti**;

4. dokler tako možnost ne obstaja, je SDG za **vsako zvezno tvorbo**, v kateri bi bile vse pripadajoče narodne države državnopravno in politično enakopravne ter narodnokulturno svobodne;

5. zveza, ki bi bila omejena zgolj na narode sedanje Jugoslavije, je na najnižji stopnji zaželenosti, tudi če bi bila izvedljiva v svobodni odločitvi prizadetih narodov.

Na zadnjem širšem sestanku delegatov Slovenskega Državnega Gibanja v Kanadi v dneh 5. in 6. avgusta 1984 so ti v daljši izjavi najprej našeli vse najtežje krivice, ki jih komunistična strahovlada povzroča slovensku narodu že skozi štiri desetletja.

Izjava zaključuje ugotovitev, da „Slovenci v domovini, zamejstvu in svobodnem svetu z vedno večjim prepričanjem uvidevajo, da je rešitev v slovenskega naroda le v svobodni, mednarodno priznani slovenski državi, ki bo edine v stanu ustvariti ugodne pogoje vsestranske narodne rasti na vseh področjih slovenskega narodnega življenja in hkrati edina (ki bo v stanu) uspešno zaščititi slovenske narodne manjšine!“

Iz do sedaj navedenega je jasno, da Slovensko Državno Gibanje že vse od prve Slovenske izjave v juniju 1943, t. j. skozi več kot 40 let trdno in brez odklonov vztraja na istem stališču: doseči za slovenski narod samostojno slovensko državo!

V zdruzstvu smo idejo samostojne slovenske države pričeli med Slovenci širiti, čim smo mogli pričeti z izdajanjem primerne glasila. To je bila Slovenska Država, ki je začela izhajati pred 35 leti. Sledila ji je v Argentini Slovenska pot (do začetka leta 1966) in Smer v slovensko državo, katere prva tiskana številka je izšla za božič 1965. Zaradi revolucionarnosti ideje, ki sta jo omenjeni glasili širili med Slovenci v Argentini, sta takoj zadeli na odkrit odpor s strani tedanje uradne slovenske politike, ki je še vedno trdno vztrajala na kontinuiteti Jugoslavije.

Zagovorniki Jugoslavije so že od ustanovitve NOS (Narodnega Odbora za Slovenijo) 29. okt. 1944 imeli v svojem programu kot prvo točko:

1. državno-pravno združitev vsega slovenskega **narodnega ozemlja v Zedinjeni Sloveniji**....

2. federativno, na demokratični podlagi in socialno pravično urejeno kraljevino Jugoslavijo pod vladarsko hišo Karadjordjevičev, **katero sestavni del je tudi narodna država Zedinjena Slovenija**.

NOS so sestavljale in ga še danes: SLS - Slovenska Ljudska Stranka, Jugoslovenska Nacionalna Stranka, danes SDS - Slovenska Demokratska Stranka in Socialistična Stranka Jugoslavije, odbor za Slovenijo. Predseduje mu vedno zastopnik večinske stranke, kar je do danes vedno bila SLS.

3. maja 1945 je NOS izdal proglaš, kjer sporoča Slovencem, da je za vse ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, ustanovljena narodna država Slovenija kot sestavni del demokratično in federativno urejene kraljevine Jugoslavije.

SLS, ki ji je slovenski narod najbolj zaupal, ker je vse od svojega

nastanka priborila največ pravic Slovencem tako v avstro-ogrski monarhiji kot pozneje v Karadjordjevi Jugoslaviji. Če ni imela večjih in številnejših uspehov niti na Dunaju niti v Belgradu, je treba to pripisati dejstvu, da je Vidovdanska (centralistična) ustava bila izglasovana z navadno, ne pa s kvalificirano večino, po letu 1929 pa ji je delo onemočala Aleksandrova velesrska diktatura.

Toda politična usmerjenost ljudi je spremenljiva in prej ali sleg vpliva na programe strank, ki jim ljudje pripadajo. Ideja samostojne slovenske države se je vedno bolj razširšala med slovenskimi zdomci in je segala tudi v domovino. Vedno več je bilo mnenj, da bo slovenski narod končno le moral imeti lastno državo, če bo hotel še kot tak obstati na svoji zemlji. Tudi SLS je pod vplivom vedno močnejšega javnega mnenja za lastno državo moral svoj jugoslovenarski program modernizirati, ga „posloveniti“, vskladiti ga predvsem, če že ne izključno le s koristmi slovenskega naroda.

Na sestanku strankinj zaupnikov v New Yorku 23. aprila 1954 je bila sprejeta nova formulacija strankinega programa, ki v drugem odstavku čl. 1 ugotavlja, da „**Slovenski narod ima po naravnem pravu pravico do svoje države, da sam ureja svoje življenje, da vstopa v državne zveze ter sodeluje v družini svobodnih narodov. SLS stremi in dela, da bi slovenski narod uveljavil to svojo pravico in se ves združil v slovenski državi**“.

Okuženost z jugoslovanstvom pa je tako globoka, da imena Jugoslavija SLS tudi v tem programu ni mogla izpustiti. V čl. 7 (vseh členov je 9) trdi da „**Zemljepisne, geopolitične in gospodarske okolnosti, sorodnost krvi in jezika ter potrebe za obrambo ozemlja kažejo in utepeljujejo usodno življensko povezanost slovenskega naroda z ostalimi južnoslovanskimi narodi...**“

V čl. 8 pa „SLS smatra, da je svobodna povezanost držav na slovenskem jugu najnaravnnejša in najboljša. Narod sam pa odloči s splošnim enakim in tajnim glasovanjem vprašanja vstopa Slovenije v vsako zvezo držav...“

Ta program je podpisal takratni predsednik SLS, dr. Miha Krek, in vse do danes še ni bil izredno spremenjen ali izpopolnjen.

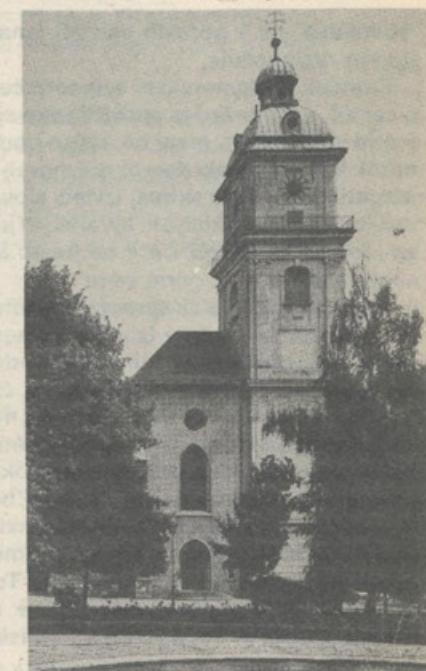
Velik in značilen korak naprej v smeri vedno ne jasnega in dvoumenga stališča do samostojne slovenske države pa pomeni „Deklaracija SLS ob 90-letnici“, ki jo je 10. dec. 1982 podpisalo celotno načelnstvo stranke; Slovenska Država jo je objavila - s komentarjem - v januarski številki 1983. Jedro deklaracije so v glavnem citati členov 1., 2., in 8., popolnoma pa je izpuščen čl. 7 zgoraj citiranega newyorskega programa iz leta 1954; po tej deklaraciji ni več nobene potrebe, ki bi utemeljevala „usodno življensko povezanost slovenskega naroda z ostalimi južnoslovanskimi narodi...“ Celih 40 let po rojstvu ideje samostojne slovenske države (Slovenska izjava, 1943) je končno tudi največja in po svojem delovanju najbolj slovenska stranka končno le prišla do spoznanja, da „bratski zagrljaj“ v okviru kakršnekoli Jugoslavije pomeni za Slovence najprej neizogibno balkanizacijo, t. j. kulturno zniveliranje s (sicer ne čisto po lastni krvidi) zaostalim jugoslovenskim jugom, končno pa narodno smrt. Takrat (ob koncu leta 1982) še čisto sveža „enotna programska jedra so zadnji zgovoren dokaz za to nevarnost. Še dolgo trajajoča enakopravna povezanost z južnimi brati bi prav kmalu postala za slovenski narod zares „usodna“.

Mi, ki smo pristaši in zagovorniki ideje samostojne slovenske države že od trenutka njenega rojstva gledamo po eni strani z zadovoljstvom, po drugi pa z zadoščenjem ta preokret v javnem mnenju SLS; prepričani smo, da načelstvo v celoti predstavlja javno mnenje velike večine slovenskega zdruzstva. Novi načelnik SLS, izvoljen sredi leta, v članku „Skupna pota in naloga“ (sv. Slovenija, 13. sept. 1984) sicer v zadnjem odstavku zagotavlja, da „ne pričenjam novega obdobja, temveč z neomanjim zaupanjem v božjo pomoč in z združenimi močmi nadaljujemo delo, ki je bilo začeto skoraj pred sto leti.“ Prepričani smo, da nobeno vodstvo v svojem delu ni zgolj in izključno le nadaljevanje prejšnjega. To bi namreč pomenilo, da je čas že nekje v začetku obstal, da je prvotni namen bil dosežen že v preteklosti ali, da je ostal zajet v stari kalup. **Mišljenje tu seveda politični cilj slovenskega naroda; samostojna država Slovenija, z vsemi atributi, ki so po mednarodnem pravu s tem pojmom združeni.** Tega cilja pa tudi novo načelstvo do danes še ni izrečno izrazilo, čeprav moremo iz raznih do sedaj vidnih znamenj sklepati, da najbrže ne bomo več dolgo čakali na novo, tokrat čisto slovensko formulacijo programa SLS, brez kakrškoli še tako neznanje jugoslovenske navlake.

Ob četrtem desetletnici rojstva ideje samostojne slovenske države smo prepričani, da je ta danes živa v srcih vseh zavednih Slovencev brez ozira na kraj, kjer prebivajo. Iz male, neznačne skupinice mladih študentov, učencev duhovnika in mučenca profesorja Ehricha, je z vztrajnostjo in požrtvovalnostjo prodrla v vse slovenskega naroda in je danes že v celoti njegova last. Nobena skupina, nobena stranka, si je nikdar ne bo mogla prisvojiti v izključno last, vsi zavedni Slovenci bodisi v slovenskih strankah bodisi izven njih pa so dolžni po svojih močeh delati za njeno uresničenje.

Tine Duh

MARIBORSKA STOLNICA na Slovenskem trgu ima del stavbe iz 13. stoletja.

Learning Turns Your Life On

Whether you're picking up a book from the library, or enrolling in a night course, education and learning are a part of your life, all of your life. Let learning turn your life on . . .

CANADIAN ASSOCIATION FOR ADULT EDUCATION Corbett House, 29 Prince Arthur Ave., Toronto, Ontario M5R 1B2

CELJE

1985 is International Youth Year

The United Nations has named 1985 as International Youth Year.

For the purposes of the Year, youth is defined as the age group 15-24 years.

The three themes for the Year are:

Participation: young people making decisions which affect their lives;

Development: a process linking

individual growth to social, economic, and political change;

Peace: the building of mutual respect and understanding among people — an essential step toward participation and development.

Ena glavnih reči, ki smo si v njej popolnoma edini, je ta, da smo vsi trdno prepričani, da imajo vsi Slovenci, ki bivajo izven Jugoslavije, do svojega naroda na splošno, posebej pa še do Slovencev v Jugoslaviji neko važno, moralno nujno, neodložljivo in neizogibno dolžnost, da so v moralno nujni službi onih, ki so prisiljeni k molku in mirovanju.

Od spoznaja
k dejanju

Druga osnovna reč, ki smo si — tako se mi zdi — v njej edini, je jasno in neomajno spoznanje, da spadajo tri dejstva — narod, pripadnost k narodu in pa demokracija — k tistim najvišjim vrednotam na tem svetu, ki je vredno, da jim zvesto služi vsakdo izmed nas. Verjetno je, da je to bilo že od nekdaj naše prepričanje. A nekaterim med nami je postal razumsko in čustveno jasno šele po dolgem razmišljjanju in po velikih, često trpkih preizkušnjah na poteh, ki so nas vodile po domovini in potujem svetu. Vsi prihajamo (če se ne motim) iz takozvanega „slovenskega katoliškega tabora“, katerega posamezni predstavniki so v preteklosti semrtjja poskušali vsaj v teoriji postaviti narod na bolj nizko mesto. Tembolj je zato naše spoznanje pomembno, a obenem tudi polno posledic. Kajti od spoznanja je treba preiti k dejanju. O nujnosti, a tudi o težavnosti tega koraka si vsaj jaz ne delam nobenih iluzij.

Če si torej živo predstaviš, kaj je narod, Ti postane tudi jasno kot beli dan, da ni naroda brez politike, da narod, ki nima politike, nujno odmira, da narod, ki se odpove političnim sredstvom za svojo ohranitev in za svoj razvoj, umre. A tudi marsikaj drugega Ti bo postalo jasno, kot npr. dejstvo, da je obstoj in razvoj naroda izven posega cerkvene hierarhije kot take.

Ko pa je narod dovršen, ko je zgrajen, to se pravi: ko se popolnoma zaveda samega sebe in ko je odločen svoje občestvo obdržati tudi v bodočnosti, tedaj mora narod napeti vse sile, da ustanovi lastno družbo, da zgradi tisto juridično stavbo sil, ki najbolje jamči njeno skupnost in njegov obstoj, njegovo sedanjost in njegovo bodočnost; tedaj mora storiti vse, da se ta družba krije z njim kot občestvom; tedaj mora seči po zadnjem in najbolj vzvišenem sredstvu: tedaj mora ustanoviti svojo lastno narodno državo. Narava sama žene stvari takô in kdor se ji vdano in ponižno ne preda, ta prej ali slej izgine.

Slovenci po tem cilju teže že najmanj od leta 1848. Združena Slovenija ki so ji jo takrat postavili za cilj, je gotovo bila mišljena kot nekakša država. Dežela Kranjska bi bila morda lahko postala zametek slovenske države. Da

do tega ni prišlo, tega je kriva najbrž predvsem nadmoč nemškega Dunaja oziroma Nemcev, ki so vladali staro Avstrijo. Nekaj je morda kriva tudi slovenska politika sama, ki je bila — in ki je deloma morala biti — v tistih letih usmerjena na male in večje dnevne pridobitve. Včasih se vprašam, ali ni morda del krivde tudi na tistih politikih, ki so bili v časih pred prvo svetovno vojno preenostransko kranjski in morda premalo vseslovenški —

Ustanovitev Slovenske Republike, ki jo je prinesla zmaga komunistične revolucije, je v tem kontekstu gotovo nek napredek z ozirom na stanje v „stari“ Jugoslaviji. Cilj Slovencev pa ostane — in sicer nujno — lastna samostojna država. Vsi Slovenci prisrčno želé ceniti in spoštovati ostale narode današnje Jugoslavije. Vsi Slovenci so edini v sklepku, da žive z vsemi sosedji v miru in sporazumu. Za vse Slovence so meje, ki do njih sega dejanska oblast vlade, ki danes sedi v Ljubljani in vlada Slovensko Republiko, deloma dobre, deloma pa vsaj znosne in torej sprejemljive. Vsi Slovenci zatrudno želé in so pripravljeni, da raste in doraste slovenska državnost v duhu miru in bratstva med narodi. Ali pa se ta duh more ustvariti, obdržati in ali more brez prestanka vladati, to žal ne zavisi samo od njih, in tudi tega se zavedajo. Vsekakor imajo vsi Slovenci vtis, da se bližajo točki, od katere naprej jim ne bo več mogoče prinašati žrtev na oltar tega duha, kot so velikodušno delali doslej. Nekateri mislijo, da bi bila sedanja Republika Slovenija najprimernejša izhodna stopnja k dokončni rasti. Ali je to mogoče ali ne, to zavisi — se mi zdi — predvsem od onih Slovencev, ki imajo danes oblast v rokah.

Da zaključim to poglavje, samo še to: osebno sem do dna duše prepričan — in vse izkušnje po širnem svetu me potrjujejo v tem prepričanju — da se človek ne more popolnoma razviti, da se ne more tako razviti kot sta mu narava in Bog dala, nikjer drugje kot v lastni narodni državi. Gotovo so za razvoj človeka bistvene še druge reči, a ena osnovnih je ta: lastna narodna država. Kdor pripada neki narodni manjšini, ali kdor pripada manjšinskemu narodu, ima na papirju lahko popolnoma enake pravice kot član večinskega, državnega naroda; nekaj teh pravic morda lahko tudi uživa; vseh nikoli; neka diskriminacija vedno obstaja. Te diskriminacije noben Slovenec ni več pripravljen sprejeti. In iz te diskriminacije ni druge poti kot lastna državnost. Brez nje si vedno vsaj v nekem smislu državljan druge vrste, omejen v svojem osebnem razvoju. Od Boga in nareve človeku določeni integralni razvoj kriči torej po lastni narodni državi.

PODOBA KANADSKE MLADINE

Povsem naravno je, da pride do trenja med generacijami. Stara generacija je bolj ali manj ustaljena v svojih pogledih, mlada generacija pa se hoče osamosvojiti in živeti svoje življenje, ki ne bo samo odsev življenja staršev.

Ceprav je to nasprotje dozivelno svoje izraze že v prejšnjih dobah [Dostojevski - "Očetje in sinovi"; "mladi" in "stari" v slovenski politiki, itd.], se je v novejši dobi pridruzil še dodatni moment. Družbeni razvoj je rodil novo obdobje v osebni zgodovini človeštva. Dočim se je v prejnji dobi otrok čez noč spremenil v delavca in so se dekleta preselila iz materine kuhinje v svojo lastno, doživlja danes mladina dolgo dobo, ko niso več otroci, pa tudi še ne odrasli [teenagers]. V industrijskih družbah jim daje na eni strani obvezno šolanje priliko, da se družijo s sovrstniki, na drugi strani pa ustvarja vedno večja zaposlitev mater izven doma večjo praznino doma. K temu se pridružuje vedno večji vpliv občevalnih sredstev, zlasti popularne glasbe, pa tudi mamil in spolne razbrazdanosti.

Na žalost ustvarja javno mnenje, ki vpliva tudi na misljenje odraslih [večkrat podprtih z novicami o mladinskem vandalizmu], posploševanja, ki so večkrat krivična do mladine 1. ker mečejo vso mladino v en koš in ker 2. ne upoštevajo, da se mladina kot družbena skupina tudi spreminja in ni vedno enaka.

Da bi prišli do bolj sodobnega in bolj točnega poznanja današnje mladine, sta organizirala [s finančno pomočjo Državnega tajništva] družboslovec Reginald Bibby [Leithbridge] in Don Posterski [vodja optarijske organizacije Inter-Varsity Christian

Fellowship] študijo kanadskih mladincev po srednjih šolah v starosti od 15 do 19 let. Razdeljeno je bilo 3.530 vprašalnih pol s 333 vprašanji. Na razpolago sta bila angleško in francosko besedilo. Zajeli so 152 šol in izpolnjenih je bilo 72% vprašalnih pol.

Rezultati so pokazali, da imamo v mnogih ozirih napacne predstave o mladini in da pospoljujemo mnogokrat na podlagi enkratnih skušenj. Preiskava bo nudila mnogo snovi za premišljjanje tako za stare kot tudi za verske organizacije in politike. Celotna studija bo izšla aprila meseca z naslovom: The Emerging Generation - An Inside Look At Canadian Teenagers [Irwing Publ. Co., \$ 9.95]. Med podatki, ki so bili že objavljeni v časopisu, so naslednji:

Na vprašanje, kaj jim je "zelo važno", so odgovorili:
91% - prijateljstvo; 86% - biti ljubljen; 85% - svoboda; 78% - uspeh; 74% - udobno življenje; 68% - zasebnost; 65% - družinsko življenje; 58% - vzhicienje; 43% - biti sprejet od Boga; 39% - priznanje in samo 21% - popularnost.

Na vprašanje, kaj uživajo "v veliki meri", so odgovorili:
79% - prijateljstvo; 72% - glasbo; 54% - prijateljstvo drugega spola; 59% - sestanke z osebo drugega spola; 48% - stereo; 46% - mater; 44% - sport; 38% - oceta; 30% - televizijo; 28% - stare starše; 25% - brata[brate]; 24% sestro[sestre]; 22% - avto; 18% - delo; 15% - solo; 11% - mladinske skupine in samo 9% - življenje v verskih organizacijah.

Po končani šoli pricakujejo naslednje "zelo resne" probleme: 60% - brezposelnost; 49% - zlorabo otrok in zločinstvo na sploh; 48% - nuklearno vojno; 47% - mamilu; 45% - spolno nasilje; 42% - alkoholizem; 40% - samomor; 37% - gospodarstvo; 35% - onesnaženje okolja; 32% - revščino; 29% - mladinske prestopke; 22% - razporoko in rasno zapoštavljanje ter po 12% - pomanjkanje kanadske edinosti ter angleško-francoske odnose. Kljub temu so bolj optimistični kot odrasli v prepricanju, da more vsakdo v Kanadi uspeti s trdim delom [70% proti 44%]. Mladina je tudi očitno pod vplivom občevalnih sredstev: pred leti je bila mnogo bolj zaskrbljena zaradi onesnaženja okolja, sedaj pa je dvignilo obširno poročanje o zlorabi otrok ta problem med naiboli neravnovesijami.

Študija bo nudila dovolj snovi za premisljanje tako staršem kot tudi šolnikom. Obe ustanovi - družina in šola - sta bili ocenjeni zelo nizko. Čeprav so vzroki za to gotovo mnogoštevilni in niso odvisni samo od družin in šol, bo verjetno varno trditi, da se niso niti družine niti šolstvo dovoljno pripravili na hitre spremembe v družbi, da bi preprečili izgubo vpliva na mladino. Upoštevati pa je tudi treba, da ni ocenjevanje mladine v tej dobi nekaj, kar se ne bo spremenilo. Ko bo ta mladina prevzela odgovornost za svoje lastne družine, bo vedno zopet odkrila pomen lastnih staršev in verjetno tudi šolske izobrazbe.

Ryerson Polytechnical Institute v Toronto nudi poseben program o etničnih odnosih. Program obsega deset tečajev, ki naj bi dali dovoljno podlago vsem, ki imajo v svojem delu opravka z etnično mnogogoličnostjo Kanade in vodi do sponzorovanja "Certificate in Canadian Cross Cultural Studies". St. Michel's College ima sedaj posebno središče za preučevanje Italijanov v Kanadi. Centre for Italian-Canadian Studies vodi prof. A. Molinaro.

Ob stoletnici rojstva dr. C. Jelenca

Odlomki iz zapisanih spominov

[Ob njegovi stoletnici sem iz bližnje mornarske cerkve, kjer župnuje g. Himmelreich zaslišal šentlavške zvonove. Hvalevreden običaj, ki ti zradosti dušo in te poveže z domovino in s stolnico, kjer so pastirovali veliki dr. B. Jeglič, dr. G. Rožman in drugi slovenski škofovi].

Slovenski zdomci se radi in s hvaležnostjo spominjamo mož in nesebičnih vzorov, zlasti takih, ki so bili v najhujši stiski na rodov. Dr. P. C. Jelenc, slovenski demokratični socialist, zasluži prav za to zvestobo, da se ga spominjemo ob njegovi stoletnici rojstva. Rodil se je v Trnju na Notranjskem.

Dr. Jelenc je kot dunajski visokošolec in član Ak. društva Slovenija poslušal socialista prof. dr. Rennerja in se že v mladosti navduševal za demokratični socializem. Slovenska socialistična stranka je po prvi svetovni vojni žela na slovenskem političnem polju precej uspehov, po združitvi v Jugoslovansko socialistično stranko pa je precej oslabela.

Dr. Jelenc je poznal komunizem, imenoval ga je boljševizem, do obistu tudi mišljene slovesnih boljševikov. Vsi so se v Moskvi izurili za kravno revolucijo in jo prav po Stalinovih vzgledih tudi izvedli. Po dr. Jelencu KPS ni bila nikoli delavska organizacija, temveč le skupek poklicnih revolucionarjev. Zato je že v začetku odklonil sodelovanje z OF in se pridružil Mihajlovičevi organizaciji. Ni presišal Kidričevega načrta: da mora rdeča revolucija zmagati, če pade tudi zadnji Slovenec. Partija ga je za to že l. 1941 dala na listo 1,200 „reakcionarjev“, ki jih je odločila pobiti.

Demokratični socialisti so bili KPS za dosego kravne revolucije v napotje in so že leta 1941 ubili v Polju socialista Ivana Urančarja. Ubil ga je mladoletni Grajzer, morilec dr. Ehricha, Župca in Kiklja. Pomagal mu je Srečko Felix.

Minuli sta desetletji, ko sem ga srečal na Pristavi. Dr. Jelenc in Rudolf Žitnik sta sedela ob pogrenjeni mizici pod obojem. Stisnili smo si roké, v očeh sem čutil iskrenost in prijateljstvo.

„Ljudska tiskarna, šentlavški zvonovi, tri demokratske stranke, ena duša-slovenska večglasna zdomska enotnost“, je pripomnil dr. Jelenc. Naš prijateljski pogovor se razvil počasno v noč.

Na vprašanje, če je marksist, je bil jasen: „Danes že ni več nesporazuma med katoliško socialno vedo in mnenjem demokratičnega socializma. Znanost brez vere je hroma, vera brez znanosti slepa. Pravi socializem ni proti veri, je za svobodo.“

S ponosom je pripovedoval o srečanjih z dr. E. Krekom in navajal dr. Ušeničnikove izreke.

Načeli smo vprašanje o vaših stražah, ki so se samostojno pojavile kot upor proti rdečemu nasilju na Notranjskem in Dolenjskem. Zanj je ta upor bil naraven in po mednarodnem zakonu tudi opravičen.

Bil je jasen:

„Državljanke vojske ni so začeli gen. Mihajlovič, ne četniki ne legionarji, ne vaške straže, temveč manjšinski komunisti.“

Ne vem, če je dr. Jelenc ob nastanku vaških straž in pozneje od slovenskih domobranov pričakoval, da bi si namesto slovenskih kokard in kranjskega orla moral prišli peterokrake zvezde. Tokrat se je tako izrazil s pripombo: „Škoda, da niso tako ravnali.“ Ni pojasnil, kako si je to zamišljal. Morda je mislil na šesterokrake (!).

Vsi trije smo bili edini, da je vaške straže in legionarje vodili krščanski duh, obramba, ne sila in poboji.

Zanimiva je bila dr. Jelenčeva razlag o organizaciji treh ilegalnih legij. R. Žitnik je popravljal Jelenčovo mnenje, končno sta bila edina, da ni prišlo do resne vojaške in politične povezanosti.

Politično kočljivo vprašanje, da vaške straže v začetku niso zaupale četnikom, je R. Žitnik pripisoval neki politični ljubosum-

s Trstom Titu.“ Dr. Jelenc se je spomnil znane dr. Kraljeve izjave v Rimu, da smo v Ljubljani bili vse premalo vseslovenski. Dr. Kralj je večkrat zatrjeval, da brez Trsta ni Slovenije in Slovenije ne brez Trsta.

Nato je obrazložil težko stališče in nalogo

ki so jo opravljali dr. M. Krek, dr. Ahčin, dr. Prešeren, dr. C. Žebot in drugi v Rimu in v Kairu.

Obema ni bilo znano prizadevanje

hrvaškega polkovnika Babiča, ki je po dr.

Mačkovi prekasni odločitvi prišel čez morje

v Italijo z željo, da bi posredoval za hrvaško

domobranci vojsko pri zavezničkih.

Zavezniško poveljstvo ga ni hotelo niti sprejeti.

Dr. Mačkova odločitev je bila po

mnenju nas treh prepozna - prav tako kot

naši stiki z Zagrebom. Hrvaški komunisti so

zagotavljali hravskemu narodu samostojno

republiko, v Ljubljani pa smo se vdajali

do zadnjega imaginarnemu jugoslovanstvu.

Dr. Jelenc je med drugim dejal: „Vsa

prizadevanja pri zavezničkih so bila ničevna.

Zapadni zaveznički (Anglija in USA) so pre-

pustili Jugoslavijo sovjetski sferi, Sovjeti so

zasedli Belgrad in Tito je z njihovo pomočjo

obvladal Jugoslavijo. Vsem nam je bilo ne-

razumljivo sodelovanje dr. Šubašiča,

Grola, Šuteja, Adamiča, dr. Cankarja,

Snoja in drugih politikov s Titom. Od dr.

Jovanoviča, znanega ljudskofrontaša, niso

mogli pričakovati ničesar. Vse premalo

so poznali komunizem, vse preleplo zaupali

Titu, da bo dopustil svobodne volitve.

Komunisti so jih za plačilo, da so jim pri-

pomogli do oblasti, zmetali v jetnišnice in

se jih kmalu znebili.

JKP ni razločevala ilegale od legale.

Vse je proglašila za izdajalce. Pa so nekateri

pričakovali ob koncu vojne, da bi bil skupni

nastop s partizani še mogoč.

Mladi slovenski rodoi poznavajo le laž-

nivo in potvorjeno zgodovino revolucije.

Zato je prav, da zdomci znova in znova pi-

šemo resnico.

Strastna in strahotna pobijanja l. 1943, so

preprečila, da slovensko domobranstvo ni

več verjelo, da je kakršenkoli skupen

nastop s partizani mogoč. OF in partija tega

ne bi nikoli dopustila, ker bi zgubila vodstvo

in oblast. Partijo pa je vodilo samo to

zlobno načelo. Tisti, ki so želeli, da se

upremo Nemcem, so se prav tako varali.

Zgodovinsko je ugotovljeno, da je SS gene-

ral Globotschnig sklenil na Primorskem

premirje s partizani, prav tako je tudi znan

Titov dogovor z generalom Löhrem, da

nemške čete ne bodo napadale partizanov

na področju severno od Save in Drave in da

Tito ne bo napadal Nemcev ob progi Bel-

grad-Zidani most.

Padlo je uprašanje, kaj bi bilo, če bi se

domobranstvo uprla in napadlo Nemce.

„Doživel bi podobno, kot je doživel Var-

šava l. 1944, ko so Poljaki 66 dni branili

Skoda, da nista dočakala časa, katerega

velevnik je samo jasna alternativa: svoboda

na slovenska država.

Dr. Jelenc in R. Žitnik nista bila sektaška

politika. Ko smo razpravljali o slovenski

državi, ustavi itd. sta kar oživelja. Kako svoj-

stveno sta podajala misli o odnosih do do-

movine! Brez politične osti, prava

slovenska rodoljuba.

prestolnico. Sovjeti so bili blizu, pa niso pomagali Poljakom. Padlo je 200 tisoč Poljakov in Varšava je bila porušena.

Slovensko domobranstvo bi se znašlo v podobnem položaju kot vaške straže in četniki l. 1943, ko so se partizani združili z Italijani. Tega se je zavedal celo Churchill, ko je zaključil sodbo o usodi Jugoslavije: „Pustimo Tita, da se skuha v hribih, saj Angleži ne bomo živel v Jugoslaviji.“

Razgovor nas je zagrel in prišli smo na 3. maj 1945, ko je SNO proglašil na Taboru Svobodno Slovenijo v federativni Jugoslaviji pod žezлом po zavezničkih že odstavljenega kralja Petra.

R. Žitnik je ta dan imenoval zgodovinski dogodek. Žal le, da je v svet prešel kot labodji spev vse prepozno“, je zaključil.

Spomnil sem ju na dr. Ehricha, ki mi je po vrtniti iz Ignanstva v Srbiji v Cirilovem domu že leta 1941 govoril o potrebi razglasitve Slovenske države. Takrat je bil všečas, da bi se znebili komunistov. Bili so malishtevlji. Krščanska miselnost nam je to prepovedovala.

Obujanje spominov ni vzel dr. Jelencu optimizma za bodočnost. Spomnil se je slovenskega rojaka, ki mu je pripovedoval o svojih vtisih med partizani l. 1944 in 1945 v Beli Krajini in po Sloveniji. Bil je v ameriških službi in mu ni bilo potrebno zapustiti domovine in iti v zdomstvo. Ko pa je videl leta 1945 strašne komunistične morije pri Mariboru in drugod, je zapustil domovino. Najgroznejši vtisi so nanj naredili rdeči množični pokoli Hrvatov pri Mariboru in na Krškem polju. Take Jugoslavije si ni želel.

Dr. Jelenc je svoj optimizem razdelil z resnimi besedami: „Svet nas danes pozna, pozna naš boj. Nismo več zaprti med gorami v domovini in jasneje vidimo bodočnost slovenskega naroda. Prišel bo čas, ko bodo novi rodoi zahtevali resnico tudi od komunistov.

Dr. Jelenc in R. Žitnik sta videla za slovenski narod najboljšo rešitev v Jugoslaviji. Obadvaj pa nista strastno zagovarjala svojih želja. Zatrjevala sta celo, da je slovensko državno gibanje politična rezervna. R. Žitnik je dvignil čašo in pribil: „Državarji, kar vztrajno naprej! O vaši ideji je bilo govora, že l. 1944, ko je dr. M. Krek v razgovoru s srbskimi politiki in časniki v Rimu podvabil, da je rešitev slovenskega naroda v okviru države s Srbi in Hrvati mogoča.“

Škoda, da nista dočakala časa, katerega velevnik je samo jasna alternativa: svoboda na slovenska država.

Dr. Jelenc in R. Žitnik nista bila sektaška politika. Ko smo razpravljali o slovenski državi, ustavi itd. sta kar oživelja. Kako svojstveno sta podajala misli o odnosih do domovine! Brez politične osti, prava slovenska rodoljuba.

— Erne —

MLADINA PO SVETU V STEVILKAH

[Podatki se nanašajo na leto 1980]

	Otroci pod 15 % prebivalstva	Otroška umrljivost	zivljenska doba
	[v milijonih]		
Afrika	211	45	140
Azija	944	38,1	104
Sev. Amerika	56	23	13
Latinska Amerika	149	41	85
Evropa	108	22	18
SSSR	65	24	36
Oceanija	7	29	43
Bolj razvite dežele	260	23	21
manj razvite dežele	1.279	39,1	110
Cel svet	1,539	35	62

V večini industrijskih dr